

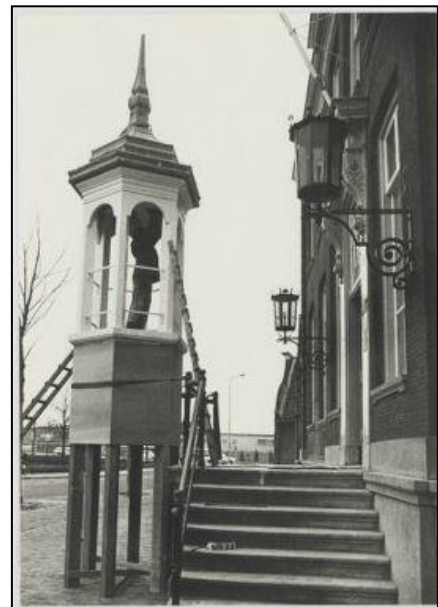
Het oude raadhuis

Het huidige oude raadhuis van Etten-Leur dateert uit 1776. Daarvoor waren er echter al twee eerdere raadhuisen.

Volgens schout Pieter Nuyts in zijn handschrift 'Beschrijving van de Vrije Heerlijkheid Etten, Leur en Sprundel' had Etten-Leur al in 1567 een raadhuis ook wel dorps- of rechtshuis genoemd. Volgens Nuyts moet het een aanzienlijk huis geweest zijn versierd met een hardstenen blauwe pui. Het stond ten oosten van de oude kerk (nu Van Goghkerk), dus aan de Markt. Waarschijnlijk is het tijdens de tachtigjarige oorlog in 1584 gelijk met een groot deel van de oude kerk platgebrand.

Omdat er in die tijd geen geld was om een nieuw raadhuis te bouwen, vonden de raadsvergaderingen in de nabij gelegen herberg op de Markt plaats. De secretarie was bij de gemeentesecretaris thuis.

In de notulen van de vergadering van het dorpsbestuur van 13 maart 1676 staat te lezen dat de kosten van de vergaderingen dermate hoog waren, mede door het verkeer, dat dit onverantwoord was. Ook de omstandigheden van vergaderen in een herberg waren niet ideaal. Op dat moment stond het huis van Joan Wittebol op het plein naast het kerkhof, waar nu het oude raadhuis staat, te koop. Binnen negen dagen werd het huis voor f. 3.150,00 gekocht. Aan de zuidzijde werd een schepenkamer aan de woning gebouwd waar werd vergaderd. Verder was de secretarie in het huis gevestigd en woonde er een conciërge. Om het geheel wat uitstraling te geven werd er een torentje, waarin een klok hing, opgezet. Honderd jaar heeft dit dorps huis, zonder dat er veel onderhoud aan was gepleegd, dienst gedaan.

Het oude gerestaureerde torentje

Een nieuw raadhuis

In 1775 was het dan ook totaal versleten. Op dat moment maakte het niet veel uit om het op te knappen of een geheel nieuw raadhuis te bouwen. Omdat de gemeente er op dat moment financieel goed voorstond, was de keuze snel gemaakt.

De architect

Philips Willem Schonck kreeg opdracht het ontwerp voor het nieuwe raadhuis te maken. Zijn aanstelling zal ongetwijfeld te maken hebben gehad dat hij, vijf jaar eerder, het ontwerp voor de toren van de Nederlands hervormde kerk aan de Markt gemaakt had. Schonck was een verdienstelijk bouwmeester in de tweede helft van de 18^e eeuw. Hij was in dienst bij stadhouder Prins Willem V, de baron van Breda, van wie hij veel opdrachten in West-Brabant kreeg. In 1767 had hij de voorgevel voor het huidige stadhuis van Breda ontworpen. Andere

bekende bouwwerken van hem in deze regio waren het Arsenaal in Willemstad, de Vismarkt en het Oude Mannen- en Vrouwenhuis in Geertruidenberg.

De bouw

Op 20 november 1775 vond de aanbesteding plaats. De bouw werd voor 11.200 gulden gegund aan Willem Burgers. Voor de financiering werd een lening van 6.000 gulden afgesloten, de rest werd uit de reserves betaald. Voor de bouw werden materialen van het gesloopte dorps huis gebruikt zoals dakpannen en stenen. Ook het oude klokje moest naar het nieuwe raadhuis worden overgebracht. Op 1 januari 1776 werd met het werk begonnen en volgens het bestek moest het gebouw op 1 oktober 1776 worden opgeleverd. Gedurende de sloop van het oude dorps huis en het gereedkomen van het nieuwe vonden de secretariaatswerkzaamheden bij de secretaris plaats. Hij ontving hiervoor dertig ducaten. Voor de conciërge werd tijdelijk een woning gehuurd. In de loop der tijd is de buitenzijde van het raadhuis weinig veranderd. In 1830 werden de oorspronkelijke ramen vervangen door zesdelige schuiframen. Ook werd het torentje voorzien van een uurwerk. Na de ingebruikname van het nieuwe stadskantoor in 2004 doet het oude raadhuis dienst als vergadercentrum.

Het raadhuis in 1778 (D. Verrijk)

Het raadhuis ca. 1960

Classicistische stijl

Het raadhuis is gebouwd in classicistische stijl. Tegen het einde van de achttiende eeuw ontstond er opnieuw belangstelling voor het classicisme. Er werd teruggegrepen naar de architectuur van de oude Grieken en Romeinen (neoclassicisme). In Nederland echter werd interesse voor de bouwkunst van de oudheid gecombineerd met de opleving van het eigen 17e-eeuwse classicisme. Het Nederlands (neo)classicisme aan het einde van de 18e en het begin van de 19e eeuw combineerde beide stijlen.

Bouwkundige beschrijving

Het gebouw is een rijksmonument en wordt als volgt omschreven: *“Eenvoudige baksteenbouw in klassicistische geest, met hardstenen plint, door een fronton bekroonde middenrisaliet en geblokte hoekpilasters. In het fronton het wapen der gemeente: in het fries*

van het hoofdgestel daaronder het jaartal MDCCLXXVI (1776). Het gebouw wordt bekroond door twee van tentdakjes voorziene hoekschoorstenen en in het midden een houten dakruiter met koepeltje. De oorspronkelijke ramen zijn omstreeks 1830 vervangen door zesdelige schuiframen. Gerestaureerd in 1963”.

Het fronton met daarin het gemeentewapen en daaronder in het fries het jaartal 1776

Geraadpleegde literatuur:

Frans Brekelmans, *Het Raadhuis van Etten*, Taxandria XLIV:99 e.v.

Drs. Lohmann, *Gemeentehuis Etten-Leur was vroeger "Rechthuys"* in Gazet van woensdag 22 december 1982.

Pieter Nuyts, *Beschrijving van de Vrije Heerlijkheid Etten, Leur en Sprundel*, f.32v.

©Cor Kerstens, Etten-Leur, 30-04-2016